

Όλα για το #hashtag¹

Άρθρο της Νίκης Λυμπεράκη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 06-02-2022 (διασκευή).

Τι είναι ένα δυστύχημα χωρίς μία πινελιά τραγικής ειρωνείας; Τι είναι ένα έγκλημα χωρίς ανατριχιαστική περιγραφή; Τι είναι μία επιχείρηση διάσωσης, χωρίς λίγα πλάνα βγαλμένα από χολιγουντιανή παραγωγή; Περιστοιχιζόμαστε από τεχνητά ενισχυμένα δράματα. Ακόμη και στη Βουλή. Τι να την κάνεις μία συνεδρίαση χωρίς γκροτέσκο² νούμερο; Παντού ριάλιτι. Λες και δεν αρκούν όσα αβίαστα επιβάλλει στον καθένα από εμάς η καθημερινότητά του.

Από κάθε συνέντευξη απομονώνεται και μία τραγική αναφορά. Γεννά έναν πηχυαίο τίτλο, που συνοδεύει τη φωτογραφία του συνεντευξιαζόμενου, και μας τον παρουσιάζει σαν να βγήκε στη γύρα περίπου σαν πραγματευτής μιζέριας, για να ζητιανέψει την προσοχή και τη συμπάθειά μας. «Ο τάδε μιλά για τον θάνατο του πατέρα του». «Η τάδε μιλά για τα τραγικά παιδικά της χρόνια». Και ας είναι μόλις μία φράση σε μια συζήτηση μισής ή μιας ώρας. Ένας νέος άνθρωπος σκοτώνεται στην ασφαλτο, αλλά η τραγικότητα του συμβάντος από μόνη της δεν φαίνεται να αρκεί. Πρέπει να συνοδευτεί από εικόνες, στίχους, εξομολογήσεις, τραγικές ειρωνείες και ό,τι άλλο κρίνεται πως χορταίνει την πείνα μας για δράμα.

Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης influencers³ ωρύνονται ή κλαίνε ή ζητούν συγγνώμη ή ζητούν τα ρέστα. Λίγο παραπέρα, τα ριάλιτι κάνουν την τρίχα τριχιά και μας τη σερβίρουν. Όσοι αντιλαμβάνονται το κοινό ως αδηφάγα μηχανή κατανάλωσης δράματος, φροντίζουν να ταΐζουν το θηρίο είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο.

Όσα μας περιβάλλουν βαφτίζονται είτε εκπληκτικά είτε τραγικά. Σαν να μην υπάρχει τίποτε ανάμεσα. Στις οθόνες όλα είναι ασπρόμαυρα και όλοι συνηθίζουμε να αδιαφορούμε ή και να αποστρεφόμαστε το γκρι της πραγματικής ζωής. Αυτό-σκηνοθετούμαστε και σκηνοθετούμε κάθε λεπτό και κάθε περίπτωση. Από τα story⁴ των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ως ακόμη και την ταλαίπωρη φάλαινα που βρέθηκε τραυματισμένη στον Άλιμο⁵. Τι θα ήταν αν δεν τη βαφτίζαμε Σωτήρη; Τι θα ήταν χωρίς το τραγούδι της εθελόντριας; Πώς θα έβγαινε η εικόνα, που θα γινόταν viral⁶, γεννώντας συζήτηση και συγκίνηση; Ποιος ασχολείται αλήθεια με το πρόβλημα; Το πλάνο μένει πάντα. Το πλάνο και το hashtag. Ως το επόμενο πλάνο και το επόμενο hashtag.

Το πρόβλημα με αυτή την κατάσταση είναι ότι τίποτε δεν μας σοκάρει πια. Κι όσο δράμα καταναλώνουμε, τόσο πιο αναισθητοι γινόμαστε. Κι όσο πιο αποχαυνωμένοι γινόμαστε, τόσο πιο έντονο ερέθισμα έχουμε ανάγκη.

¹ Συνδυασμός συμβόλου και λέξης που χρησιμοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να ομαδοποιήσει θέματα, με βάση τις συζητήσεις που προκαλούν, και να λειτουργήσει ως σύνδεσμος.

² Αυτό που επίτηδες προκαλεί την αίσθηση του αλλόκοτου και του γελοίου.

³ Διάσημα πρόσωπα που με τις δραστηριότητες και τις αναρτήσεις τους διαμορφώνουν τις απόψεις των υπόλοιπων χρηστών.

⁴ Μικρής διάρκειας αναρτήσεις

⁵ Παραθαλάσσια περιοχή της Αθήνας

⁶ Δημοφιλής στο διαδίκτυο

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή του Αποστόλη Ζυμβραγάκη «Επαναπροσδιορισμός», η οποία κυκλοφόρησε το 2021 από τις εκδόσεις 24γράμματα.

Ώρα μηδέν

Δίπλα μας γεννιούνται παιδιά
σε ερείπια
βομβαρδισμένων μαιευτηρίων.

Μεγαλώνουν βυζαίνοντας αίμα
από τα στήθια
των νεκρών μητέρων τους.

Παίζουν με ματωμένες σφαίρες
εμποτισμένες από τα σώματα
των σκοτωμένων πατέρων τους.

Μαθαίνουν τα πρώτα τους γράμματα
διαβάζοντας ημερήσια κηδεύχαρτα
με την ελπίδα να μη βρουν εκεί
τον αγνοούμενο αδερφό τους.

Δίπλα μας πνίγονται παιδιά
σε θάλασσα πλαστής ελπίδας
ακίβδηλου υγρού νεκροταφείου
απεγνωσμένων ψυχών.

Ευτυχώς, δίπλα μας.
Κι έτσι, ατάραχοι
γυρίζουμε την πλάτη και το βλέμμα
ατενίζοντας ανέμελοι προς την άλλη μεριά
και συνεχίζουμε την ονειροπόληση
της δυτικής ευδαιμονίας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσετε συνοπτικά το περιεχόμενο των 2 τελευταίων παραγράφων του κειμένου 1 σε 40-50 λέξεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσετε τον ρόλο των ερωτημάτων στην 1^η παράγραφο του κειμένου 1 ως προς το ύφος και ως προς την αντίδραση του αναγνώστη (επικοινωνιακό αποτέλεσμα).

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. «Όσα μας περιβάλλουν βαφτίζονται είτε εκπληκτικά είτε τραγικά.» Στο παραπάνω χωρίο του κειμένου 1 ποια νοηματική σχέση παρατηρείται και με ποιες διαρθρωτικές λέξεις δηλώνεται;

β. «Όσοι αντιλαμβάνονται το κοινό ως αδηφάγα μηχανή κατανάλωσης δράματος, φροντίζουν να ταΐζουν το θηρίο είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο.» Στο ανωτέρω χωρίο του κειμένου 1 αξιοποιείται η αναφορική ή η ποιητική λειτουργία της γλώσσας; Τι επιτυγχάνεται με αυτήν την επιλογή;

ΘΕΜΑ Β (μονάδες 30)

Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης εναλλάσσονται εικόνες ανθρώπινου πόνου αλλά και ευδαιμονίας. Να επισημάνετε που οφείλεται αυτό το φαινόμενο αλλά και ποιες είναι οι συνέπειές του σε μια ομιλία 350-400 λέξεων που θα εκφωνήσετε σε μια ημερίδα που διοργανώνει ο δήμος σας για τα κοινωνικά δίκτυα αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες του κειμένου 1. (μονάδες 30)

ΘΕΜΑ Γ (μονάδες 20)

α. Να εντοπίσετε στο κείμενο 2 την αντίθεση και να εξηγήσετε τη λειτουργία της. (μονάδες 10)

β. Να εντοπίσετε τη λειτουργία του α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου που χρησιμοποιείται από το ποιητικό υποκείμενο στο κείμενο 2. (μονάδες 5)

γ. Να εντοπίσετε ποιο σχήμα λόγου αξιοποιείται στους 2 καταληκτικούς στίχους του κειμένου 2 «και συνεχίζουμε την ονειροπόληση / της δυτικής ευδαιμονίας» και τι αναδεικνύει η χρήση του. (μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Δ (μονάδες 15)

Θέμα του κειμένου 2 είναι η αντίθεση μεταξύ των ανθρώπινων δεινών και της απάθειας της κοινωνίας μπροστά σε αυτό. Να αναδείξετε τη στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι σε αυτό χρησιμοποιώντας τρεις κειμενικούς δείκτες και τις αντίστοιχες κειμενικές αναφορές. Πιστεύετε ότι το φαινόμενο αυτό χαρακτηρίζει τη σύγχρονη εποχή; Το κείμενό σας να έχει έκταση 150-200 λέξεις.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσετε συνοπτικά το περιεχόμενο των 2 τελευταίων παραγράφων του κειμένου 1 σε 40-50 λέξεις.

Το κείμενο πραγματεύεται την τάση των μέσων ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης να παρουσιάζουν με δραματικές εικόνες και πομπώδη λόγο τα γεγονότα αγνοώντας το γκρίζο της πραγματικότητας. Μέσω αυτής της κατανάλωσης του δράματος αποευαισθητοποιείται και αποχαυνώνεται ο άνθρωπος με αποτέλεσμα να απαιτεί εντονότερα ερεθίσματα.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσετε τον ρόλο των ερωτημάτων στην 1^η παράγραφο του κειμένου 1 ως προς το ύφος και ως προς την αντίδραση του αναγνώστη (επικοινωνιακό αποτέλεσμα).

Μέσω των ερωτημάτων, τα οποία περιλαμβάνουν παραδείγματα δραματικών συμβάντων τα οποία παρουσιάζονται με υπερβολή, το ύφος του κειμένου καθίσταται πιο ζωντανό και άμεσο και ως εκ τούτου προσελκύει το ενδιαφέρον και την προσοχή του αναγνώστη, ενώ παράλληλα τον προβληματίζει.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. «Όσα μας περιβάλλουν βαφτίζονται είτε εκπληκτικά είτε τραγικά.» Στο ανωτέρω χωρίο του κειμένου 1 ποια νοηματική σχέση παρατηρείται και με ποιες διαρθρωτικές λέξεις δηλώνεται;

α. Στο χωρίο παρατηρείται η νοηματική σχέση του διαχωρισμού/διάζευξης, η οποία γίνεται εμφανής με τη χρήση των διαζευκτικών συνδέσμων «είτε-είτε».

β. «Όσοι αντιλαμβάνονται το κοινό ως αδηφάγα μηχανή κατανάλωσης δράματος, φροντίζουν να ταΐζουν το θηρίο είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο.» Στο ανωτέρω χωρίο του κειμένου 1 αξιοποιείται η αναφορική ή η ποιητική λειτουργία της γλώσσας; Τι επιτυγχάνεται με αυτήν την επιλογή;

β. Στο χωρίο αξιοποιείται η ποιητική χρήση της γλώσσας, μέσω της οποίας το κείμενο κερδίζει σε ζωντάνια, αμεσότητα, γλαφυρότητα και κατορθώνει να αισθητοποιήσει στον αναγνώστη την κατάσταση στην οποία αναφέρεται, δηλαδή στην απαίτηση του κοινού για κατανάλωση δράματος.

ΘΕΜΑ Β (μονάδες 30)

Στα κοινωνικά δίκτυα εναλλάσσονται εικόνες ανθρώπινου πόνου αλλά και ευδαιμονίας. Να επισημάνετε τα αίτια του φαινομένου και τα αποτελέσματά του σε μια ομιλία 350-400 λέξεων που θα εκφωνήσετε σε μια ημερίδα που διοργανώνει ο δήμος σας για τα κοινωνικά δίκτυα αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες του κειμένου 1. (μονάδες 30)

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ:

Αγαπητό ακροατήριο,

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Χαιρετίζω την πρωτοβουλία του Δήμου για τη διοργάνωση της ημερίδας με θέμα τα κοινωνικά δίκτυα και αξιοποιώ την ευκαιρία να εκφράσω τις απόψεις μου για το φαινόμενο της εναλλαγής του ανθρώπινου πόνου και της ευδαιμονίας σε αυτά. Παρακάτω θα εξεταστούν τα αίτια αλλά και τα αποτελέσματα αυτού του φαινομένου, τα οποία ελπίζω να αποτελέσουν την αφορμή για γόνιμο προβληματισμό και διάλογο.

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ:

1η§: ΑΙΤΙΑ

1. Η ανθρώπινη ανάγκη για επικοινωνία οδηγεί τους ανθρώπους να μοιράζονται δημόσια κείμενα και εικόνες με έντονα συναισθήματα θετικά ή αρνητικά.

2. (ιδέα από το κείμενο: Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης influencers ωρύονται ή κλαίνε ή ζητούν συγγνώμη ή ζητούν τα ρέστα.): Η δίψα για αναγνωρισιμότητα που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη εποχή οδηγεί τους ανθρώπους σε δημοσιεύσεις με δυσάρεστο περιεχόμενο για να λάβουν συμπαρατάση ή με ευχάριστο περιεχόμενο για να κερδίσουν τη θετική ανταπόκριση του κοινού.

2η§: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Η συναισθηματική έκφραση προσφέρει συναισθηματική ανακούφιση και σύσφιγξη των ανθρώπινων σχέσεων λόγω της επικοινωνίας.

2. (ιδέα από το κείμενο: Το πρόβλημα με αυτή την κατάσταση είναι ότι τίποτε δεν μας σοκάρει πια. Κι όσο δράμα καταναλώνουμε, τόσο πιο αναισθητοι γινόμαστε. Κι όσο πιο αποχαυνωμένοι γινόμαστε, τόσο πιο έντονο ερέθισμα έχουμε ανάγκη.): Η μέριμνα για την απόδοση δραματικότητας σε κάθε γεγονός και εμπειρία οδηγεί στην σταδιακή αποευαισθητοποίηση, αφού οι χρήστες επικεντρώνονται στην αντίδραση του κοινού και όχι στα πραγματικότητα των συναισθημάτων τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

Όλα όσα προαναφέρθηκαν αποτελούν μια πρώτη αποτίμηση/αποτύπωση της πραγματικότητας, όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα, καθώς δεν είναι δυνατόν να αναλυθεί εκτενώς σε αυτό το πλαίσιο. Είμαι, όμως, πρόθυμος/η να ακούσω και τις δικές σας απόψεις και ελπίζω η καμίνευση των ιδεών να οδηγήσει στην ευημερία και την πρόοδο.

ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ:

Σας ευχαριστώ για το χρόνο σας.

ΘΕΜΑ Γ

α. Να εντοπίσετε στο κείμενο 2 την νοηματική αντίθεση και να εξηγήσετε τη λειτουργία της.

Στο κείμενο παρατηρείται αντίθεση μεταξύ των 5 πρώτων στροφών του ποιήματος και της τελευταίας. Στις πρώτες στροφές δίνονται παραδείγματα ανθρώπινης δυστυχίας και στην τελευταία γίνεται λόγος για την αδιαφορία με την οποία αντιμετωπίζεται το ανθρώπινο δράμα από όσους δεν πλήττονται, οι οποίοι επιδίδονται στο κυνήγι της ευδαιμονίας του δυτικού τρόπου ζωής.

β. Να εντοπίσετε τη λειτουργία του α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου που χρησιμοποιείται από το ποιητικό υποκείμενο στο κείμενο 2.

Το ποιητικό υποκείμενο χρησιμοποιεί το α' πληθυντικό πρόσωπο συμπεριλαμβάνοντας και τον εαυτό του στο σύνολο των αναγνωστών του στην προσπάθειά του να προβληματίσει και να αναδείξει τη συλλογική ευθύνη για την αδιαφορία απέναντι στα ανθρώπινα βάσανα.

γ. Να εντοπίσετε ποιο σχήμα λόγου αξιοποιείται στους 2 καταληκτικούς στίχους του κειμένου 2 «και συνεχίζουμε την ονειροπόληση / της δυτικής ευδαιμονίας» και τι αναδεικνύει η χρήση του.

Στους καταληκτικούς στίχους χρησιμοποιείται το σχήμα λόγου της μεταφοράς, η οποία αναδεικνύει την αποευσαισθητοποίηση των ανθρώπων απέναντι στα δεινά των συνανθρώπων τους και το κυνήγι της ευτυχίας, την οποία υπόσχεται ο δυτικός τρόπος ζωής.

ΘΕΜΑ Δ

Θέμα του κειμένου 2 είναι η αντίθεση μεταξύ των ανθρώπινων δεινών και της απάθειας της κοινωνίας μπροστά σε αυτό. Να αναδείξετε τη στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι σε αυτό χρησιμοποιώντας τρεις **κειμενικούς δείκτες** και τις αντίστοιχες **κειμενικές αναφορές**. Πιστεύετε ότι το φαινόμενο αυτό χαρακτηρίζει τη σύγχρονη εποχή; Το κείμενό σας να έχει έκταση 150-200 λέξεις.

Το ποίημα "Ωρα μηδέν" πραγματεύεται το φαινόμενο της αποευσαισθητοποίησης της κοινωνίας στον ανθρώπινο πόνο. Αυτό αναδεικνύεται από την **αντίθεση** που παρατηρείται μεταξύ των **5 πρώτων στροφών** του ποιήματος και της **τελευταίας**. Στις **πρώτες στροφές** δίνονται παραδείγματα ανθρώπινης δυστυχίας και στην **τελευταία** γίνεται λόγος για την αδιαφορία με την οποία αντιμετωπίζεται το ανθρώπινο δράμα από όσους δεν πλήττονται, οι οποίοι επιδίδονται στο κυνήγι της ευδαιμονίας του δυτικού τρόπου ζωής. Στους καταληκτικούς στίχους **«και συνεχίζουμε την ονειροπόληση / της δυτικής ευδαιμονίας»** το **σχήμα λόγου της μεταφοράς** αναδεικνύει αυτήν την απάθεια. Το ποιητικό υποκείμενο επιδιώκει να στηλιτεύσει το φαινόμενο αυτό και με το **α' πληθυντικό πρόσωπο «δίπλα μας»** προβληματίζει το κοινό και αναδεικνύει τη συλλογική ευθύνη για την αδιαφορία απέναντι στα ανθρώπινα βάσανα.

Προσωπικά, πιστεύω πως το φαινόμενο αυτό χαρακτηρίζει τη σύγχρονη κοινωνία, καθώς καθημερινά τα μέσα ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης μας βομβαρδίζουν από τη μια με ειδήσεις και εικόνες ανθρώπων που πλήττονται από φυσικές καταστροφές, πολέμους ή βιώνουν το προσωπικό τους δράμα και από την άλλη με εικόνες μιας ευημερούσας ελίτ. Έτσι, ναι μεν συγκινούμαστε με τον ανθρώπινο πόνο, ωστόσο, αυτή η συγκίνηση διαρκεί λίγο και εναλλάσσεται με τη φιλοδοξία μας να ζήσουμε την ιδανική ζωή των ανθρώπων της βιομηχανίας του θεάματος.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)